

DUDÁS BARBARA: A DIADAL ÚTJÁN – HINCZ GYULA SZEREPLÉSE A XXXV. VELENCEI BIENNÁLÉN ÉS A BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUMBAN¹

Az 1904-es születésű Hincz Gyulát a művészettörténész szakma hagyományosan az ötvenes évekre beérett, majd állami megbízások, pozíciók, elismerések egész hadát besöprő művészgeneráció tagjaként tartja számon, természetesen nem alaptalanul.

Bár művészi pályája a húszas évek végén indult, és hamar állandó szereplője lett a modern művészeti irányzatokat képviselő Új Művészek Egyesülete (UME) és a Képzőművészek Új Társasága (KUT) kiállításainak, valamint az Ernst Múzeum, a Tamás Galéria és a Nemzeti Szalon egyéb csoportos tárlatainak is rendszeresen megjelent, komolyabb nevet csak az ötvenes években szerzett magának. 1949–1963 között a Képzőművészeti Főiskola festő szakán, ezzel párhuzamosan, 1946–1949 között az Iparművészeti Főiskola grafika szakán tanított, ahol 1958–1963 között a rektori pozíciót is betöltötte. 1952-től számos magasrangú állami elismerésben, díjban részesült.²

Hincz az 1945 utáni időszak azon művészgenerációjához tartozik, melynek képviselői – például Barcsay Jenő vagy Domanovszky Endre – a két világháború közötti polgári modernizmusban gyökerező, figuratív és absztrakt elemeket is ötvöző, „félabsztrakt” műveket hoztak létre. Ez viszonylag könnyen integrálható volt az 1956 utáni szocializmus állami reprezentációjába, ezért ezek a művészek a rendszer támogatottjaivá válhattak.³ Hincz így egyike lehetett azoknak az alkotóknak, akik 1957–1958-ban Észak-Korea, Észak-Vietnám, Kína-útvonalon ázsiai (kulturdiplomáciai) tanulmányúton járhattak. „Hogy a temérdek látnivalóból mit vesz ironja, ecsetje élére az újra-mindig-éhes művész, az világnézeti állásfoglalás dolga is. Hincz Gyula kommunista művész, szocialista szemlélete szabta meg érdeklődése irányát, meghatározva egyben künn szerzett emberi-művészi gyarapodása minőségét is.”⁴ – írta az *Élet és Irodalom* szerzője az út során készült műveket bemutató kiállítás kritikájában. Hincz művészetét az ötvenes évektől a figuratív és nonfiguratív ábrázolásmód közötti egyensúlyozás, a kettő egybekomponálásának, összeolvasztásának a kísérlete jellemezte, bár korszakonként változó hangsúlyokkal. Szeretett művészei, előképei közé gyakran sorolta azt a mexikói muralista David Alfaro Siqueirost, aki művészi megoldásaiban hasonló úton járt. Ahogy Hincz egy kései visszaemlékezésében mondta: „Ez egy olyan sajátos realizmus volt, ahol nem az volt a lényeg, hogy a természetűség összes optikai jellemzőivel együtt jegyezzük fel gondolatainkat, hanem sűrített eszközökkel próbáljuk a gondolatokat a kifejezendő cél érdekében megjeleníteni. Összefoglaló, de nem a társadalomtól elvonatkoztatott.”⁵

Hincz pályájának érett szakaszában tevékenységének egyik fontos irányát a Képző- és Iparművészeti Lektorátus által kiírt, képzőművészeti zárolt keretből finanszírozott, nyílt vagy meghívásos pályázatok útján

1 A tanulmány a szerző 2018. évi, az Emberi Erőforrások Minisztériuma által támogatott, Kállai Ernő művészettörténeti-műkritikai ösztöndíjának keretein belül megvalósuló kutatás részeként jelent meg.

2 Első Munkácsy-díját – a szocialista realista képzőművészet területén jeleskedő alkotók fontos állami elismerését – 1952-ben kapta *Petőfi-versek Bemnek* című történelmi kompozíciójáért, a másodikat 1957-ben, *Béke* címet viselő falikárpitjáért, 1958-ban pedig megkapta a Kossuth-díjat is. 1964-ben elnyerte a szocialista kultúra fejlesztése területén kimagasló érdemeket szerzett művészeknek járó Magyar Népköztársaság Érdemes Művésze-kitüntetését. Ennek magasabb fokozatát jelentő Kiváló Művész-díjat 1968-ban adományozták neki, 1974-ben a Magyar Népköztársaság Zászlórendjével tüntették ki, 1982-ben pedig a Szakszervezetek Országos Tanácsának (SZOT) állami kitüntetését is megkapta.

3 A kérdésről bővebben: Hornyik Sándor: A szocialista realizmus reformja. A keleti, szovjet típusú modernizáció és a nyugati modernizmus találkozása. In: *KETTŐS BESZÉDEN* 2018. 113–136.

4 rr: Hincz Gyula keleti útirajzairól. *Élet és Irodalom*, 1958. június 6.

5 D. Fehér Zsuzsa: *Mű és vallomás – interjú Hincz Gyulával 1981-ben*. Elérhető a Magyar Nemzeti Galéria Adattárában, ltsz.: 21633/1982. 1–8., megjelent kiadásban: Jáky Balázs és Zsákovics Ferenc: *Hincz Gyula*. Kiállítási katalógus. 20'21 Galéria, Budapest, 2009. 4–15.

elnyert monumentális megbízások jelentették. Ezek a munkák a megbízás jellegétől és méretétől függően több évig, adott esetben akár egy évtizedig is elhúzódhattak, gyakori volt a több körös pályáztatás, illetve a pályaművek teljes újrarájzoltatása. Ez azonban, annak ellenére, hogy igen időigényes feladat volt, nagyon jó befektetésnek számított az ebben a körben érdekelt művészek számára, ugyanis már a pályázati folyamat kezdeti stádiumában is minimum 2–3000 forintos tiszteletdíj járt egy-egy tervért, akár megvalósult a mű, akár nem. A megvalósult művek esetében több részletben kifizetett, pár százezer forinttól akár egymillió forintig is terjedő tiszteletdíjjal honorálták a tervező művészt (majd ehhez adódott hozzá a mű kivitelezésének költsége, valamint az esetenként szintén rendkívül magas összeget elérő anyagköltség is). Hincz neve meglehetősen sok pályázat esetében felmerült, számos budapesti és vidéki oktatási intézmény, kultúrház, szálloda és üdülő számára készülő murália (sgraffito, secco, üvegmozaik, kőgrafika, gobelin és üveglablak) tervezésével bízták meg, az ötvenes évek közepétől egészen a nyolcvanas évekig.⁶ Ahogy az különböző interjúiból kiderül, Hincz mestert leginkább a felsőoktatási intézmények számára tervezendő munkái hozták lázba. Ezek esetében minden alkalommal – habár eltérő műfajban és így eltérő formai megoldásokkal – az egyetem profiljához illeszkedően, az egyes tudományágak ábrázolóművészeti eszközökkel történő megragadására, szimbolikus megjelenítésére törekedett.⁷ Szintén az ötvenes évek végétől egyre gyakrabban szerepelt különböző, a kortárs magyar művészetet reprezentáló csoportos külföldi kiállításokon is.⁸ 1957 ősze és 1958 januárja között tette Phenjan – Hanoi – Peking útvonalon a már említett ázsiai körútját, onnan hazaérkezve több ázsiai témájú önálló kiállítása nyílt,⁹ a hetvenes években pedig Farkas Aladárral közös kiállításokon szerepeltette vietnámi témájú rajzait és festményeit – köztük 1971-ben a Csók István Galériában a *Harcolnak az életért: Vietnam* című 90./4. kép).¹⁰

Grafikai munkássága nem merült ki az útirajzok készítésében és muráliák tervezésében. Egész fiatalon, 1935-ben készítette első könyvillusztrációit Mécs László *Megdicsőülés* című művéhez, melyért 1937-ben elnyerte a Szinyei Társaság által odaítélt Zichy Mihály grafikai díjat is. Ekkortól szinte folyamatosak voltak a különböző könyv- és folyóirat-illusztrációs megbízásai és szép sorjában érkeztek az ezekhez kapcsolódó elismerések is,¹¹ de több plakát- és díszletterve ismert már az egészen korai, húszas évek végi időszakából is. Önálló kiállításainak egy része kifejezetten grafikai alkotásainak bemutatására koncentrált, így például az 1964 januárjában nyílt tárlata a Dürer Teremben, vagy az 1967 nyarán, a Petőfi Irodalmi Múzeumban rendezett kiállítása. Utóbbi szerteágazó illusztrációs tevékenységét követte végig, ám a grafikai munkák mellett – ázsiai tanulmányútját követő kiállításaihoz hasonlóan – néhány, a témát három dimenzióban elemző szobrászati munkáját is bemutatta, így például azt a *Vörösmarty-emlékmű* című 1963-as mázas kerámia plasztikát (90./3. kép), melyet az 1970-es Velencei Biennálén is szerepeltetett.

- 6 Megvalósult művei közé tartozik a pesterzsébeti Gubacsi úti Általános Iskola számára tervezett sgraffito (1955, mára megsemmisült, 89./1. kép), az inotai Béke Művelődési Ház *Ünneplők* című mozaikja (1955–1958), a Baross téri Park Szálló kőgrafikája (1960, ma magántulajdonban, eredeti helyéről eltávolítva, 89./2. kép), a békéscsabai Áchim L. András Szlovák Kollégium sgraffitója (1962, mára megsemmisült), a kecskeméti Arany Homok Szálló seccoja (1963, mai állapota ismeretlen), a Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem ólomberakásos kőgrafikája (1963–1965), a Debreceni Agrártudományi Egyetem számára tervezett, *Tudomány* címet viselő (1963–1966, 99./6. kép), valamint a budapesti Fészek Klub számára tervezett, *Harmónia* címet viselő (1964–1968) gobelinek, a Budapesti Műszaki Egyetem V/2-es épületében elhelyezett, *Technika és tudomány* című 36 m²-es ólmozott színes üveglablak (1968–1971), a Kertészeti Egyetem számára tervezett, *Életfa* című (néhol tévesen *Kozmosz* címen jelzett) üvegmozaik (1972–1973, 91./6. kép), az Érdi Művelődési Házban elhelyezett *Népek barátsága* című gobelin (1973–1974, mai állapota ismeretlen), a balatonföldvári MSZMP üdülő (ma Riviéra Park Hotel) *Kompozíció I.* című üvegmozaikja (1977–1979), valamint a SOTE Nagyvárad téri elméleti tömbjének aulájában elhelyezett üveglablaka (1973–1982, 91./7. kép).
- 7 A kérdésről bővebben: Thoma László: Beszélgetés Hincz Gyulával. *Alföld*, 1970. április, 53–59. és Tölgyesi János: Két gobelin és egy ólomkompozíció. Hincz Gyula munkái. *Művészet*, 1968/3. 31–32.
- 8 Művei szerepeltek többek között Pozsonyban, Brüsszelben, Lipcsében, Grazban, Bukarestben, Buenos Airesben, Prágában, Berlinben, Helsinkiben, Belgrádban, Indiában, Londonban, Varsóban, Schleswigben, Essenben, Párizsban, Limburgban, Oslóban és Bergenben, Kielben, Bolognában, Drezdában, Stockholmban, Bécsben, Bejrútban, valamint Hanoi-ban is.
- 9 *Útjegyzetek (Kína, Korea, Vietnam)*, 1958. május 21. – június 21. Kulturális Kapcsolatok Kiállítóterme, Budapest, Dorottya utca; 1958. július 3. – augusztus 3. Thury György Múzeum, Nagykanizsa 1958. augusztus 20. – szeptember 14. Medgyessy-terem, Hódmezővásárhely, majd ezt követően 1958–1959-ben Olaszországban is bemutatkozott az anyag.
- 10 *Harcolnak az életért: Vietnam*, 1971. Csók István Galéria, Budapest. *Vietnam*, 1971. Galerie im Turm, Berlin, (1972 Drezda, Helsinki, 1973 Stockholm, Párizs, Bécs). *Harcolnak az életért: Vietnam*, 1976. február 12. – március 4. Csontváry Terem, Budapest, (1978 Hanoi.)
- 11 1937: Zichy Mihály grafikai díj – Szinyei Merse Pál Társaság; 1948: az év legszebb könyv-pályázat első díja – Magyar Bibliophil Társaság; 1959: ezüstérem a *Lipcsei Könyvművészeti Kiállításon*; 1961: nagydíj az első *Miskolci Országos Grafikai Biennálén*.

Hincz Gyula és a Velencei Biennále

Hincz 1970-ben már visszatérő vendégként állított ki a Velencei Biennále magyar pavilonjában. Vayer Lajos nemzeti biztossága idején első alkalommal, 1958-ban rajzokkal, 1960-ban József Attila-versillusztrációkkal, 1966-ban pedig gobelinnel vett részt a bemutatón,¹² ám az 1970-es, Somogyi József szobrásszal közös szereplés a korábbiaknál jóval komolyabb bemutatkozási lehetőséget jelentett a művész számára – nemcsak Velencében, hanem a nemzetközi szinten általában.¹³ Korábbi nemzetközi szereplései, a biennálékhoz hasonlóan, jellemzően csak néhány műre, egy-egy kisebb sorozatra korlátozódtak, neve általában nem is emelkedett ki a kiállítók sorából. Az 1970-es anyaga azonban majdnem száz tételt számlált: 29 darab, többnyire nagyméretű olajfestményt, összesen 44 darab egyedi és sokszorosított grafikát (monotípiát, rézkarcot, tusrajzot, linómetszetet, aquatintát), 23 darab, jellemzően kisebb méretű szobrászati munkát (bronzált gipsz, terrakotta, és mázas kerámia plasztikát) és 3 darab faliszőnyeget (a Debreceni Egyetem *Tudomány* című [99./6. kép], a Fészek Klub *Harmónia* címet viselő, valamint a Művelődésügyi Minisztérium *Napsugár* című gobelinjét). Mind a műfaji sokszínűség, mind a kiállított művek nagy száma arra enged következtetni, hogy a válogatást elsősorban a művész szerteágazó életművének egyfajta összefoglalásaként, az időszedő mester addigi munkásságának elismeréseként kell értelmeznünk. Ezt az elgondolást tovább erősíti az a tény, hogy bár a művek többsége a hatvanas évek második felében készült, és Vayer Lajos szavaival élve „a legutóbbi tíz esztendő friss termését”¹⁴ tisztelhetjük bennük, az anyag – hozzávetőleges modernitása ellenére – erősen nosztalgikus hangulatú; amire jónéhány kritika is felhívta a figyelmet. „Félabsztrakt” festményein ugyanis Hincz a húszas évek végének személyes, főként külföldi – berlini, párizsi, római és velencei – útjaihoz köthető tapasztalatait, képzőművészeti élményeit idézte, értelmezte újra. Elveszettnek hitt korai műveinek forma- és motívumkincsét öntötte újra formába: ide tartoznak a sejtyszerű motívumok, a mikro- és makrovilág elemei, a madár, a női alak, a fej, hangszeres figurák, az öregasszony, a kéz és az ököl motívuma, valamint a különböző vonalrendszerek. Ezzel magyarázható a néhány festmény alatt megjelenő kettős datálás (1929–1966, 1928–1969).¹⁵ „Az érzékszerveinkkel le nem tapintható valóság, a tudomány vívmányainak s az emberrel való mágikus kapcsolatának vizuálissá tétele mellett képeinek legszembevetőbb vonása emlékeinek felidézése. A jelent ezekben komplex módon együttlítja múltja művészi törekvéseinek, főleg pályakezdésének motívumaival, ezeket gyakran beledolgozza képeibe s formanyelvének egyes vonásait is idézi bennük.” – írta a velencei kiállításról szóló kritikájában Henszlmann Lilla.¹⁶

Az életmű szempontjából ez a szintéziskereső törekvés abszolút helytálló és időszerű volt, ám kortárs művekkel – különösképp más nemzetek biennálés kiállításával – párhuzamba állítva jogosan szólalhattak meg a kritikai hangok is. Az olasz sajtó dicsérte a művész erős és összetett egyéniségét és technikai felkészültségét, kiemelte picassói stílusát (mely leginkább grafikáin, illetve itt kiállított festményeinek egy kisebb százalékán, például Az *Ülő nő* című 1964-es képén (301./12. kép) rajzolódik ki, ám formailag szigorúnak, tartalmilag pedig „erősen romantikusnak”, történetileg meghaladottnak ítélte a műveket.¹⁷ Egyébként számos kritika a nemzetközi bemutató egészét is „nagyapapa biennáléként” jellemezte, így a magyarok közül Rideg Gábor is, aki a forradalmi leleményt, a komplex szemléletet hiányolta a legtöbb pavilon esetében. Elismerte ugyan, hogy mind Hincz, mind Somogyi anyaga rangos, jó művekből állt, a koncepciót, a kiállítás oeuvre-jellegét (valamint a rendezés zsúfoltságát, áttekinthetlenségét) azonban nem érezte elég aktuálisnak, különösképp a nemzetközi viszonylatban.¹⁸

12 Sőt, bár kevés információ áll rendelkezésre a kérdésben, néhol 1938-as és 1942-es velencei szereplése is említésre kerül. Vö.: Henszlmann Lilla: Hincz Gyula művészete a XXXV. Velencei Biennálén. *Művészet*, 1971/8. 41–42.

13 A kiállítás 1970. június 24. és október 25. között volt megtekinthető.

14 Vayer Lajos: „Ki mit nyitott meg, kikért és miért harcolt.” *Magyar Nemzet*, 1971. január 31. 11.

15 Vö.: Székely András: Magyarok a XXXV. Velencei Biennálén. Beszélgetés Hincz Gyulával. In: KÉPZŐMŰVÉSZETI ALMANACH 1972. 48.

16 Henszlmann Lilla: Hincz Gyula művészete a XXXV. Velencei Biennálén. *Művészet*, 1971/8. 42.

17 R. G. Dumiani: A külföldiek biennáléja. A *Valicia Diplomática* cikke, magyar fordítása elérhető a Műcsarnok Archívumában őrzött kiállítási dokumentációban (X 1970 Velencei Biennálé).

18 Rideg Gábor: XXXV. Velencei Biennálé. Művek és alkotások. *Népszava*, 1970. július 26. 9.

Hincz maga egy interjújában elég szkeptikusan nyilatkozott a biennálén látott kortárs művekről: „Éppen azért, mert az emberi élet ezekben az évtizedekben gyökeresen átalakul, és nemcsak jelentős mértékben, hanem hallatlanul gyorsan is változik, azt igyekeztek elsősorban bemutatni, hogy ez az új világ és új életmód milyen művészetet követel. Illetve én inkább az »esztétikai stressz« szót használnám a művészet helyett.”¹⁹ Úgy vélte, ennek a „néha már vurstliszerű esztétikai stressznek” nem szabad kiiktatnia az olyan klasszikus műfajokat, mint a festészet, a grafika, a gobelin vagy a kerámia, éppen ezért saját művészetét nem érezte meghaladottnak vagy feleslegesnek.²⁰

Hincz Gyula a BTM kiállításán

Hincz Gyula és Somogyi József *Magyarok a XXXV. Velencei Biennálén* címet viselő, Frank János által rendezett kiállítása 1971. január 30. és február 28. között volt látható a Budapesti Történeti Múzeumban (90/5. kép). Hincz anyagát a biennáléhoz képest némi változtatással mutatták be: festményeinek sora további tizenöt táblaképpel bővült, nem kerültek azonban ki a biennálén szereplő faliszőnyegek. A budapesti nagy bemutakozás mind Hincz, mind Somogyi életművének szempontjából hiánypótlónak mondható, melyet egyébként számos kritika ki is emelt.²¹ Hincznek ugyan sok kisebb önálló kiállítása nyílt már a hetvenes évek előtt is, ám mindegyik inkább egy-egy tárgye gyűjtésre, sorozatra koncentrált, ráadásul leginkább a grafika műfaján belül. Jelen esetben viszont egy térben találkozhatott a nemzetközi után a hazai közönség is a művész táblaképfestészetével, grafikai munkásságával és plasztikai kísérleteivel; sajnálatos, hogy a sorból ezúttal a gobelin műfaja kimaradt. Ami a kiállítás rendezését illeti, míg Velencében a két művész munkáit nagyjából elkülönítve állították ki, addig a budapesti bemutaton egymás mellé állítva láthatta őket a közönség – ami összességében egy szerencsésebb elrendezésnek bizonyult, habár így egyértelműen Hincz nagyméretű táblaképei domináltak a térben. Nem véletlen tehát, hogy a legtöbb kritika Hincz festészeti munkáinak az elemzésével időzött többet. Vayer Lajos, a biennálé nemzeti biztosa, budapesti megnyitóbeszédében meglehetősen patetikusan így összegezte a kiállítást: „Kettőjük esetében egy közös: sem szörszálhasogató stíluskérdésekről, sem egyre hánytorgatott nemzedéki problémáról nem illő szólni – az örök ifjú teremtő erő hatalmas árama hatja át a minket körülvevő alkotásokat.”²²

Hincz festményei alapvetően megosztották a közönséget. A kritikusok egyik csoportja üdvözölte az erőteljes, határozott szándékú és rendkívül termékeny festőt, aki festészeti munkáiban rajzaihoz hasonlóan vonal-, forma-, és színritmusokban, sűrített kompozíciókban gondolkodott. „Egyfajta képbeli monokultúra az, amit Hincz Gyula most bemutatott festményein szemlélhetünk: egy bizonyos – bár esetenként más és más – előadásbeli »modor« köré csoportosul stílusban, faktúrában mindaz, ami a mestert pillanatnyilag éppen rabul ejtette. A kubizmus, expresszionizmus, szuprematizmus, esetleg neorealizmus elemeiből egyaránt merít, és csak egyetlen jellemzetesség látszik mindvégig közösnek ezeken a műveken, helyesebben festményeken: az tudniillik, hogy könnyed gondtalansággal, egy csodagyerek, vagy zenevirtuóz futambéli eloquenciájával patakanak élénk művészünk fantáziájának ezek az ízes színezetű, olykor az izgalmasságig vibráló víziói, melyeken aligha lehetünk képesek felfedezni valami vívódásnak, a kifejezés legmegfelelőbb formájáért küzdő erő kifejtésnek jeleit.”²³ – írja róla a Bauer Jenő, aki a *Mai magyar művészet*-sorozat részeként pár évvel később megjelent Hincz-kötet szerzője is volt.²⁴ A kritikusok egy másik része Hincz itt bemutatott festményeinek túlburjánzó stílusát eredménytelen útkeresésének, az életmű korábbi szakaszaiból nem

19 Székely András: *Magyarok a XXXV. Velencei Biennálén*. Beszélgetés Hincz Gyulával. In: KÉPZŐMŰVÉSZETI ALMANACH 1972. 46.

20 Az 1970-es Velencei Biennálé magyar szerepléséről szóló beszámolókból több helyen említették azt az adatot, miszerint a biennálé egészén eladott 135 alkotásból tizet a magyarok értékesítettek. Az eladás részleteivel kapcsolatban egyelőre további információval nem rendelkezünk. Vö.: Kiállítási dokumentáció a Műcsarnok Archivumából, X 1971 Hincz – Somogyi. Valamint Szabó György: Valamit mondani. *Élet és Irodalom*, 1971. február 6. 12.

21 Vö. többek között: Bauer Jenő: Velencéből hazatért alkotások bemutatója. Hincz Gyula és Somogyi József együttes kiállítása. *Művészet*, 1971/4. 46–47. és Henszlmann Lilla: Hincz Gyula művészete a XXXV. Velencei Biennálén. *Művészet*, 1971/8. 41–42.

22 Vayer Lajos: „Ki mit nyitott meg, kikért és miért harcolt.” *Magyar Nemzet*, 1971. január 31. 11.

23 Bauer Jenő: Velencéből hazatért alkotások bemutatója. Hincz Gyula és Somogyi József együttes kiállítása. *Művészet*, 1971/4. 46.

24 Bauer Jenő: *Hincz Gyula*. Képzőművészei Alap Kiadóvállalata, Budapest, 1975. (Mai magyar művészet)

következő kétségbeesett próbálkozásnak tartotta. „Hincz munkásságát csaknem három évtizede ismerem, becsülöm, s így fokozott felelősségérzettel kell megállapítanom, ennek a négy évtizede kiállító művésztnek a mostani anyagáról azt, hogy valahol utat tévesztett. Hogy hol, nem tudom. Néhány képének a címe: *Stress-világ*, 1970, *Stressek I–II–III*. 1970 maguk is utalnak valamiféle döbbszerű útkeresésre, amelyből Hincz – egyelőre eredménytelenül – kifelé törekszik.”²⁵ Sokan azt is megjegyezték – a Velencei Biennálét megjárta külföldi kritikusokhoz hasonlóan – hogy míg Hincz grafikáin egyértelműen, világosan, szinte kínosan tisztán közli gondolatait, addig festményein többnyire magára hagyja a nézőt. „A képek címével határozott irányt ad a néző képzeletének, de később a szerteágazó információáradatban, a változatos formák, kavargó színek között, ez a támpont is elvész.”²⁶

Mind a velencei, mind a budapesti anyagot illetően több helyen megfogalmazódott az az értelmezés, miszerint a tárlat hű tükrre volt az aktuális magyar művészetpolitikai elveknek, és mint ilyen, szépen illeszkedett a korábbi évek biennálés kiállításainak sorába. Rózsa Gyula kritikájában Vayer kiállítási katalógusba írt olasz nyelvű bevezetőjéből kiindulva a következőképp fogalmazott: „Én ezt a *politica artistica*t mindenáron művészi politikának, azaz *művészettel való politizálásnak* akartam értelmezni, [...] főleg azért, mert a kiállított anyagból ilyesmit olvastam ki. Hincz Gyula és Somogyi József munkássága ugyanis egyaránt reprezentálta a velencei biennálé magyar pavilonjában művészetpolitikánkat és azt a művészetet, amelyet művészetpolitikánk és esztétikánk ideáljának tart: a társadalmi kötődésű, mesterszintű festészetet és szobrászatot. És egyéb haszon mellett ezért dicséretes a Budapesti Történeti Múzeum vállalkozása, hogy az 1970-es biennálé magyar anyagát bemutatja a Budavári Palotában.”²⁷ Hincz műveit, különösképp táblaképeit meglepő, de az életmű korábbi szakaszából logikusan következő kísérleteknek tartotta, kritikáját pedig a következőképp zárta: „Somogyi és Hincz kiállítása (éppen Hincz kísérleteivel együtt) valóban az volt Velencében, aminek a magyar kiállítás biztosa szánta: »internacionális művészetpolitikai igényű dokumentáció«, a magyar művészetpolitika nemzetközi bizonyítéka.”²⁸

Hincz Gyula életútja a BTM-es kiállítás után (is) diadalmenetként folytatódott. Farkas Aladárral közösen vietnámi témájú kiállításai nyíltak itthon és külföldön egyaránt, illetve több nagy murális megbízása ezután realizálódott. Országsszerte ünnepezték a művészt, amikor a nyolcvanas évek elején egy állandó életmű-kiállítás létrehozásának lehetőségét kínálta fel neki Vác városa, mely együttműködés eredményeként 1983-ban, a BTM-es bemutatóhoz sok szempontból hasonlatos nagyszabású kiállítása nyílt Vácott. 1986-ban bekövetkezett halála után örökösei számos további alkotással gyarapították ezt a váci anyagot, melyben a Velencei Biennálén szerepeltetett több alkotása is megtalálható.

25 Bojár Iván: Két művész – számos probléma. *Magyar Hírlap*, 1971. február 2.

26 spé: a Velencei Biennálé magyarjai a várban. Hincz és Somogyi. *Magyar Hírek*, 1970. március 20. 4–5.

27 Rózsa Gyula: „Politica Artistica”. Hincz Gyula és Somogyi József Velencei kiállítása Budapesten. *Népszabadság*, 1971. február 7. Vö.: Vayer Lajos: XXXV. *Biennale Venezia 1970 – Ungheria*. Kiállítási katalógus. 1970. valamint Kiállítási dokumentáció a Műcsarnok Archivumból, X 1970 Velencei Biennálé.

28 Rózsa Gyula: „Politica Artistica”. Hincz Gyula és Somogyi József Velencei kiállítása Budapesten. *Népszabadság*, 1971. február 7.

01

02

- 01 *Úttörő fiatalok*, sgraffito, 1950, Hincz Gyula tervei alapján
 Gubacsi-lakótelep Általános Iskola, Pesterzsébet (mára elpusztult)
 Szépművészeti Múzeum – Magyar Nemzeti Galéria Adattára, lektorátusi fényképtár
- 02 Ólomberakásos kőgrafika, 1960, Hincz Gyula tervei alapján
 Park Szálló, Baross tér, Budapest (ma magántulajdonban, eredeti helyéről eltávolítva)
 Szépművészeti Múzeum – Magyar Nemzeti Galéria Adattára, lektorátusi fényképtár

03

04

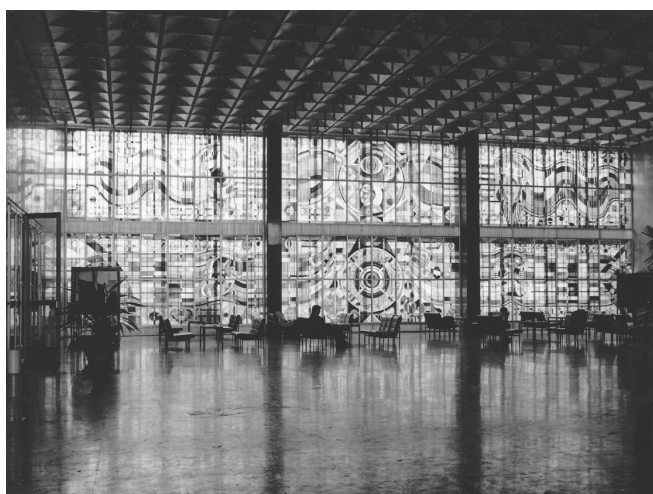

05

06

07

- 03 Hincz Gyula: *Vörösmarty-emlékmű*, mázas kerámia, 1963
 Vayer Lajos: *XXXV. Biennale Venezia 1970 – Ungheria*. Kiállítási katalógus, 1970
- 04 Kiállítási enteriőr, Farkas Aladár és Hincz Gyula *Harcolnak az életért: Vietnam* című kiállításán
 Csók István Galéria, Budapest, 1971
 Hincz-hagyaték
- 05 *Magyarok a XXXV. Velencei Biennálén*. Hincz Gyula festőművész és Somogyi József szobrászművész kiállítása. Budapesti Történeti Múzeum, Budavári Palota, 1971
 Kiscelli Múzeum, Fényképgyűjtemény
- 06 *Életfa*, üvegmozaik, 1972–1973, Hincz Gyula tervei alapján
 Kertészeti Egyetem, Budapest
 Szépművészeti Múzeum – Magyar Nemzeti Galéria Adattára, lektorátusi fényképtár
- 07 Színes ólomüveg, 1973–1982, Hincz Gyula tervei alapján
 SOTE Nagyvárad téri elméleti tömbjének aulája, Budapest
 Szépművészeti Múzeum – Magyar Nemzeti Galéria Adattára, lektorátusi fényképtár